

PhDr. Ondřeje Chvojky, PhD

Rovinná sídliště doby bronzové v hornodunajském kulturním okruhu

Ondřej Chvojka je bezesporu vynikajícím badatelem své generace. Jeho bohatá publikační činnost, jeho sbírková a výstavní činnost v Jihočeském muzeu a četné terénní výzkumy v jižních Čechách si zaslouží vysokého ocenění. Jeho nedávno vydané disertace Jižní Čechy v mladé a pozdní době bronzové (Brno 2009) představuje velký pokrok v poznání tohoto období v jižních Čechách a je do značné míry výsledkem jeho vlastních terénních akcí a pečlivého studia nálezů v muzeích i terénní prospekce. Ocenit lze i další rozsáhlou publikační, heuristickou a výstavní činnost v jihočeském regionu i v širším okruhu bádání, podobně jako jeho činnost pedagogickou na univerzitách v Českých Budějovicích a v Brně.

Předložená habilitační práce navazuje tedy na předchozí a je jejich jakýmsi doplňkem. Je rozdělena na tři hlavní části: první se zabývá ranou dobou bronzovou, druhá střední a třetí nejrozsáhlejší mladší a pozdní dobou bronzovou; v této kapitole navazuje na už zmíněnou doktorskou disertaci. Druhá část práce přináší podrobný katalog sídlišť rané a střední doby bronzové v jižních Čechách, vhodný doplněk k podobnému katalogu lokalit pozdní doby bronzové v jeho doktorské disertaci, jejíž katalog sídlišť pozdní doby bronzové nebylo nutno opakovat.

Autor se snaží přistoupit k svému cíli především srovnáním se situací ve východním Bavorsku a v Horním Rakousku a podařilo se mu posbírat mnoho materiálu z velmi roztříštěného publikačního korpusu východního Bavorska a pokusit se o srovnání svého dosud jen velmi skromného nálezového fondu na poli rovinných sídlišť, která doposud byla jen na pokraji zájmu a kde větší výzkumy chybí. Je tedy užitečným doplňkem k předchozím podobným pracím, které se především soustředily na srovnání s oblastmi Čech ležícími více na sever. Práce ovšem představuje jakýsi pionýrský pokus o syntézu na téměř zelené louce, a již tím si zaslouží ocenění.

Přináší résumé mnoha článků a i poznámek o sídlištích rané, střední, i pozdní doby bronzové, jen těžko jinak dostupných v lokálních časopisech a sbornících, zejména z Dolního Bavorska a Falce; z málo prozkoumaného Horního Rakouska a dolnorakouského Waldviertelu lze sotva nalézt zatím více.

Překvapující je, že se autor vyhnul srovnání s dobře známými sídlišti doby bronzové zejména ve středních a severozápadních Čechách, ale dokonce i Smejtkovým významným přehledům situace rovinných sídlišť a krajiny sousední oblasti Příbramska; jistě by jeho závěry doplnily, stejně tak rozsáhlé plošné odkryvy sídlišť (naposledy s bohatou literaturou Smejtek, Kněževes a Koutecký-Bouzek, Vikletice, obojí 2010), která poskytují dosti úplně příklady plošně prozkoumaných osad.

Dosavadní materiál z většiny rovinných sídlišť v jižních a západních Čechách neumožňuje podrobnější datování (jsou tu ovšem i už dříve diskutované výjimky), ale více

pozornosti by si zasloužil materiál bavorský, bohužel z tohoto hlediska i velmi nedostatečně datovaný mnoha bavorskými kolegy (např. Pfauth 1998)

Jisté rozpaky mi působí název práce. V době mého působení v Tübingen se oblastí horního Dunaje nazývalo území od Ulmu na západ. Již Jaroslav Böhm razil název česko-východobavorský kulturní okruh ve svých Základech hallstattské periody, a kultury doby bronzové ve střední a pozdní době bronzové ve Švábsku a v západním Bavorsku jsou značně odlišné mnoha svými znaky od kultur česko-východobavorského kulturního okruhu.

Uvítat lze provedenou sídelně-prostorovou analýzu z několika hledisek, zejména ve vztahu k povrchovým vodním zdrojům (tu ovšem nebývá přehlédnut k možnostem studní a hloubce spodní vody). Vztah k výšinným opevněným sídlištím by si zasloužil více pozornosti (s. 142); nerozumím, tu, jakým způsobem by měla být prostorová vazba doložena.

Očekával bych také úvahu o vztahu sídlišť ke krajinným přírodním zdrojům – vedle poměru hnědozemně k vzácné v dané oblasti černozemi by si zasloužila pozornosti také bonita půdy, přihlídnutí k pylovým analýzám z jižních a západních Čech (pěstované plodiny, zalesnění apod.), možnosti rýžování zlata, získávání tuhy, příp. dalších surovin včetně kovů.

Zajímavá je existence středobronzových osad v nivě, svědčící o sušším počasí než dnes, ve střední době bronzové; tento jev má mnohé obdoby jinde a vztah k současnému stavu bádání klimatického vývoje (většinou jde o studie vycházející z krasových profilů u Sv. Jana pod Skalou a jeho obdob) by si také zasloužily pozornosti.

I při nedostatku materiálu si zaslouží úvahy rozdíly ve třech daných obdobích ve vztahu hrobů a sídlišť, naznačující různost způsobu využívání krajiny. Mohly byly zřejmě znaky v krajině, sloužící ke confirmaci identity společenství, podobně jako osada sama.

Velmi málo je v práci překlepů. Rušivě působících ještě méně (např. vzdálenost sídlišť od sebe pod 1.5 m na str. 86).

Přes uvedené výhrady uvedené výše předložená práce bezpochyby splňuje standardní požadavky na habilitační práce v daném oboru archeologie kladené a plně si zaslouží být podkladem dalšího habilitačního řízení.

V Brně dne 14. října 2011

Prof. PhDr. Jan Bouzek, DrSc

